

Chủ nghĩa khủng bố là tội ác toàn cầu chứ không phải là sản phẩm của tôn giáo

Jacob W. Buganga (*)

Thích Nữ Liễu Pháp dịch

“Lời kêu gọi cho sự siêu việt tinh thần con người là phổ quát và các phản ứng cho lời kêu gọi này thì khác nhau.”

Jaco Beyers, Viện Nghiên cứu các bài truyền giáo Thiên chúa giáo Châu Phi,
Pretoria, Nam Phi.

Giới thiệu

Nói chung, chủ nghĩa khủng bố thường được hiểu một cách chủ quan: nó thường được áp dụng để ngụ ý bạo lực vô lý bởi một bên chống lại một bên khác, mà không có chiều ngược lại. Các bên liên quan là kẻ tấn công và nạn nhân. Nhận thức về chủ nghĩa khủng bố là một

(*) Chương trình nghiên cứu hòa bình và xung đột, Khoa Nghiên cứu Tôn giáo và Hòa bình, Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, jwaiswa@arts.mak.ac.ug

bên gây nên sự sợ hãi không hợp lý cho bên kia trong một tình huống xung đột. Nhưng WorldNet (2011) định nghĩa khủng bố là sử dụng bạo lực (hoặc đe dọa bạo lực) có tính toán chống lại dân thường để đạt được mục tiêu chính trị, tôn giáo và ý thức hệ hoặc một sự kết hợp các mục tiêu này. Các mục tiêu đạt được thông qua sự đe dọa, ép buộc và gây sợ hãi¹. Cộng đồng quốc tế đã không thể xây dựng một định nghĩa pháp luật được mọi người thừa nhận, có ràng buộc pháp lý và hình sự về chủ nghĩa khủng bố, đối với cả hai bên bị ảnh hưởng dù là “kẻ tấn công” hay “nạn nhân”. Khủng bố có liên quan đến nguyên nhân tôn giáo và chính trị hoặc cả hai, nhưng bằng chứng mới hơn chỉ ra rằng những chênh lệch kinh tế xã hội trong quá trình phát triển dẫn đến các hành vi bất hợp lý và tội ác (khủng bố). Các cầu thủ trẻ người Uganda đánh bom Kampala vì đã được hứa hẹn một số tiền tương đương \$250 shilling Uganda mỗi tháng². Và trong khi “ác” là một khái niệm tôn giáo và con người là một “động vật” tôn giáo, khủng bố như là một điều ác “phổ quát” thường bị bỏ qua ở cấp độ cá nhân và nhóm. Đơn giản người ta cứ buộc nó vào một tôn giáo này hay một tôn giáo khác hơn là vào chính mình hoặc nhóm của mình. Bài viết này khảo sát sâu sắc sự tương tác của những khái niệm trên và thiết lập giá trị của chủ nghĩa khủng bố như một điều ác phổ quát.

Bối cảnh

Sự phát triển của xã hội và các quốc gia trùng hợp với sự xuất hiện của chủ nghĩa khủng bố kể từ khi bạo lực là công cụ chính của quá trình phát triển. Có sự thỏa thuận rộng rãi về sự cần thiết phải liên kết chặt chẽ để đi đến một chương trình nghị sự phát triển toàn cầu cho giai đoạn sau năm 2015, với sự phát triển bền vững là trọng tâm³. Các tôn giáo trên thế giới có một mục tiêu chung trong sự phát triển con người: đó là theo đuổi sự tốt lành (thiện) và trung thực (chân)⁴.

1. <http://wordnetweb.princeton.edu/perl/webwn?s=terrorism>.

2. http://www.hiiraan.com/news2/2010/oct/somalia_al_shabaab_paid_250_to_die.aspx accessed on December 15, 2011.

3. Millennium Development Goals and post-2015 Development Agenda by ECOSOC (Mục tiêu phát triển của kỷ nguyên và chương trình nghị sự phát triển cho giai đoạn sau năm 2015) <http://www.un.org/en/ecosoc/about/mdg.shtml> accessed November 15, 2013.

4. Theological and Psychological Aspects of Mental Health: The Marriage

Những cực đoan trong tư tưởng của các tôn giáo này đã là thách thức lớn nhất đối với hòa bình và phát triển⁵. Củng cố điều tốt và đúng (hay sự thật) phổ quát là công cụ mạnh mẽ để đạt được sự hợp tác toàn cầu vì sự tiến bộ trong những mục tiêu phát triển chung của tất cả chúng sinh.

Đối với người châu Phi, “Thiên Chúa” là một Đấng Tối Cao⁶. Tôn giáo tham gia vào cuộc sống hàng ngày của người châu Phi (Awolalu, 1976). Nhận thức của người châu Phi về sự hiện hữu trên thế giới mang tính tôn giáo và tâm linh⁷. Kinh nghiệm là nguồn kiến thức lớn nhất của họ do suy luận bằng cách phân tích hiện tại và quá khứ⁸. Tất cả mọi thứ đều có liên quan đến tất cả mọi người và mọi thứ khác, hoặc còn sống hay đã chết, thông qua một mạng lưới phức tạp của các mối quan hệ tâm linh. Thiên nhiên như hồ, rừng, cánh đồng, và biển cả đều là khu bảo tồn của các vị thần và những nơi thờ phượng⁹. Những kinh nghiệm tâm linh ở bất cứ nơi nào trên trái đất đều biểu thị bản chất có mặt ở khắp nơi của Đấng Tối Cao. Những thách thức môi trường gây ra mối quan tâm nghiêm túc đến an sinh của mọi người trên toàn thế giới. Các cộng đồng thường không quản lý đời sống bấp bênh nhiều như các cuộc khủng hoảng xã hội, chính trị và kinh tế khác, trong đó có nạn nghèo dai dẳng, sự bất bình đẳng và bất

of Good and Truth (Khía cạnh thần học và tâm lý học của sức khỏe tinh thần: Hôn nhân của Chân và Thiện) by Leon, James accessed on November 15, 2013 <http://www.soc.hawaii.edu/leonj/leonj/leonpsy/instructor/marriage/marrtext1to15.html>

5. Addressing extremism (Nói với chủ nghĩa cực đoan) by Peter T. Coleman and Andrea Bartoli http://www.tc.columbia.edu/i/a/document/9386_WhitePaper_2_Extremism_030809.pdf accessed on November 15, 2013

6. The meaning of peace in African Traditional Religion and Culture (Ý nghĩa của hòa bình trong tôn giáo và văn hóa truyền thống của châu Phi) by Onah, Godfrey Igwebuike.,

<http://www.afrikaworld.net/afrel/goddionah.htm> accessed on November 15, 2013

7. <http://ctl.du.edu/spirituals/literature/time.cfm> accessed on November 15, 2010.

8. <http://ctl.du.edu/spirituals/literature/time.cfm> accessed on November 15, 2010.

9. http://www.crvp.org/book/Series02/II-3/chapter_v.htm accessed on November 15, 2010.

mãn xã hội ngày càng gia tăng vốn có liên quan một cách phức tạp và trầm trọng thêm bởi sự thay đổi môi trường (Báo cáo Khoa học Xã hội Thế giới, 2013). Trong Phật giáo, tứ diệu đế là trọng tâm trong lối sống của một cá nhân, đó là: sự hiểu biết về thực tế rằng đau khổ tồn tại, thực tế rằng đau khổ có một nguồn gốc, thực tế rằng có thể chấm dứt đau khổ, và thực tế rằng có một con đường để kết thúc đau khổ: đó là thiền hay chánh niệm¹⁰.

Nhưng ảnh hưởng toàn cầu mạnh mẽ gần đây, thúc đẩy bởi chủ nghĩa vị ngã và lòng tham lam của con người, chủ trương khẩu hiệu “chỉ có kẻ mạnh mới sống còn”. Như nhiều truyền thống khác trên thế giới, người châu Phi từ lâu đã tách ra khỏi nguyên tắc thiện và chân phổ quát. Hậu quả của việc này là khổ đau ngày càng gia tăng cùng với một nỗ lực tương tự để duy trì chúng (khổ đau), vì hiện trạng đó tạo điều kiện bảo tồn quyền lợi ích kỷ của một vài cường quốc toàn cầu. Trong điều kiện như vậy, đại đa số những người khác luôn luôn nổi dậy chống lại số ít những người ích kỷ và tham lam trong bất kỳ cộng đồng nào. Tôn giáo đã được dàn trận rộng rãi như là phương tiện truyền thông cho cuộc đấu tranh giải phóng mà bên đối đầu mô tả như chủ nghĩa khủng bố trong khi việc chống lại bạo hành quá mức đã trở thành hành động thần thánh. Trong các tôn giáo, cá nhân rơi vào ba loại: ít tham gia, tham gia vừa phải, và tham gia tích cực vào việc thực hành lý tưởng của nó. Coleman và Bartoli (2002) lập luận rằng chủ nghĩa cực đoan liên quan đến hệ thống tín ngưỡng và gán cho người nào nhãn hiệu người khủng bố là một hành động khá chủ quan.

Phật giáo là một trong những tôn giáo dễ trở thành nạn nhân của tâm trí cực đoan từ 500 triệu tín đồ của họ¹¹. Ví dụ, Kammatthāna là một nhóm cực đoan Phật giáo nổi tiếng, mà tư tưởng và hành động của nhóm nhằm thực hiện động cơ chính trị nhân danh tôn giáo chứ không liên quan gì đến học thuyết Phật giáo¹². Do đó các tôn giáo đã

10. *Morals in the Life Story of the Buddha: Lessons for Teaching Youths* (Đạo đức trong cuộc đời của Đức Phật: Những bài học để dạy thanh thiếu niên) by Knight, Margret Lisa

11. <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2013/12/buddha-birthplace-discovered-nepal-20131210104114734178.html> accessed on January 12, 2014.

12. <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2013/12/buddha->

trở thành một thứ tâm linh bị chế tác để phục vụ lợi ích của con người cho điều tồi tệ nhất hoặc tốt nhất. Một khi động cơ không hợp lý được tạo ra và biến hóa cho phù hợp với sự thực hành tôn giáo, xung đột xảy ra và đỉnh cao là bạo lực, dẫn đến hành vi khủng bố. Những động cơ như vậy đã bị lợi dụng hơn nữa bởi các nhân vật có tác động mạnh mẽ về kinh tế, chính trị và xã hội, và những người này lại đẩy nó lên các cấp độ và phạm vi cực đoan vô lý.

Từ năm 1968 đến năm 2006, chủ nghĩa khủng bố quốc tế chịu trách nhiệm cho 35.000 trường hợp tử vong. Những cái chết dường như vô nghĩa và độc đoán, và nạn nhân cảm nhận được một sự thiếu kiểm soát (Báo cáo Hội nghị thượng đỉnh, 2008). Sự kiện ngày 11/9 đã có tác động lớn vào ý thức tập thể và phương tiện truyền thông toàn cầu. Những cuộc tấn công đó là một sự kiện bất thường trong nhiều phương diện. Số người chết khoảng 3.000 đã khiến cho thảm kịch Trung tâm Thương mại Thế giới trở thành cuộc tấn công chết người nhất vào một mục tiêu dân sự trong lịch sử gần đây (Marshall, 2002). Trong các cuộc tấn công khủng bố ngày 11 tháng 7 năm 2010 tại Kampala, thủ đô của Uganda, 76 người thiệt mạng. Một nhóm khủng bố Somali gọi là Al-Shabaab, liên minh với mạng lưới Al-Qaeda đã nhận trách nhiệm về vụ tấn công này (Ssenkabirwa, 2010). Hệ thống kinh tế xã hội bị rối loạn chức năng và môi trường làm việc không an toàn đã hạn chế những nỗ lực để thực hiện MDGs (mục tiêu phát triển của kỷ nguyên) trong một chu kỳ liên tục. Những kinh nghiệm trong nước và quốc tế của cuộc xung đột đã dẫn Liên Hiệp Quốc đến việc xem xét xây dựng hòa bình nghiêm túc, bằng cách trả lời những vấn đề cơ bản của những quốc gia liên quan (đến xung đột)¹³.

Mục tiêu nghiên cứu

Bài viết này tìm hiểu những mục tiêu sau đây:

1. Thiết lập mức độ mà chủ nghĩa khủng bố chỉ là một điều ác phổ

birthplace-discovered-nepal-20131210104114734178.html accessed on January 12, 2014.

13. United Nations Economic and Social Council (Hội đồng kinh tế và xã hội Liên hợp quốc) at <http://www.un.org/en/ecosoc/about/peacebuilding.shtml> accessed on January 18, 2014.

quát;

2. Thiết lập mức độ mà chủ nghĩa khủng bố do tôn giáo gây ra;
3. Xem xét mức độ khoan dung giữa các tôn giáo, và
4. Tìm mối quan hệ giữa điều ác phổ quát của chủ nghĩa khủng bố và tôn giáo.

Phương pháp

Thiết kế nghiên cứu là nghiên cứu thăm dò, liên quan đến cách tiếp cận cả định tính và định lượng, sử dụng cả hai nguồn dữ liệu sơ cấp và thứ cấp. Nghiên cứu bao gồm xem xét các bài báo trực tuyến được coi là cách tiếp cận định lượng, và công cụ phân tích dữ liệu SPSS đã được sử dụng để xác định chuyên ngành biểu và chủ đề như là cơ sở để phân tích và giải thích các cuộc tấn công bằng bom ngày 11 tháng 7 năm 2010.

Kết quả

Phần này trình bày những kết quả nghiên cứu đặc biệt đáp ứng cho các mục tiêu nghiên cứu được liệt kê ở trên. Xem 1.2.

Điều ác phổ quát:

Những biểu hiện cho thấy chủ nghĩa khủng bố như là một điều ác phổ quát : 90% (có) do ác tâm; 1% (không có), và 9% (do các yếu tố khác). Có một thông điệp liên tôn lên án chủ nghĩa khủng bố và điều ác phổ quát. Tổng thanh tra của cảnh sát, Kale Kayihura, gặp gỡ Đức Hồng Y Emmanuel Wamala, Mục sư Martin Sempa, Đức Giám mục Chính thống giáo Yona Lwanga, và Mufti Abdu Mukiibi (Phó lãnh đạo Hồi giáo); họ đã hội tụ trong lời cầu nguyện cho các nạn nhân của vụ đánh bom tại tháp đồng hồ ở Kampala, và trong thông điệp của họ, họ đã lên án chủ nghĩa khủng bố¹⁴. Đã có những sự mất mát to lớn từ các cuộc tấn công khủng bố ở Kampala, Uganda. Những người sống sót sau bạo lực ở Naguru, Kampala kể: “Rất nhiều người đã chết, trẻ em mồ côi, và các doanh nghiệp sụp đổ, và trẻ em không được đi học nữa.”

14. New Vision, Friday, 16th July, 2010 p.1

Nguồn: Dữ liệu thứ cấp / hệ thống email¹⁵.

Những tổn thương dao động từ rất nghiêm trọng, nghiêm trọng, đến nhẹ. Vụ việc là rất bi thảm, khó tưởng tượng, và các gia đình bị ảnh hưởng thuộc nhiều tôn giáo khác nhau.

“Bệnh viện quốc tế Kampala (IHK) đã được chất đầy với các thân thể đầm máu; anh trai của tôi đã bị thương nặng... Tôi đã ho ra máu. Sau này tôi nhận ra đã bị các mảnh vỡ đâm vào háng, và chỉ cảm thấy đau sau đó 30 phút. Anh trai tôi hỏi tôi ở đâu. Anh đã có thể xác định vị trí tôi ngay bên cạnh anh. Anh nắm lấy cánh tay của tôi thật chặt. Nhưng đột nhiên tay anh trượt xuống. Tôi cảm thấy anh đã chết, nhưng các nhân viên y tế giữ bí mật. Em trai khác của tôi đã bị giết chết trong khi chạy trốn quả bom thứ hai.” - Anuari Sadat, một người Hồi giáo sống sót ở Naguru, Kampala.

Nguyên nhân tôn giáo:

Những biểu hiện cho thấy sự vô tội của tôn giáo: 54% (không có), 31%, và 15% (do các yếu tố khác). Lãnh đạo Al-Shabaab Sheikh Yusuf Issa nói với Reuters, “Uganda là một quốc gia vô đạo chính hỗ trợ cái gọi là chính phủ Somalia. Chúng tôi biết Uganda chống lại Hồi giáo và vì vậy chúng tôi rất sung sướng với những gì đã xảy ra ở Kampala. Đó là những tin tức tốt nhất chúng tôi từng nghe.” Sau này vào ngày 12 tháng 7 năm 2010 sau vụ nổ bom ở Kampala, Sheikh Ali Mohamud Rage từ Mogadishu nói, “chúng tôi sẽ thực hiện các cuộc tấn công chống lại kẻ thù của chúng tôi bất cứ nơi nào họ có mặt... Không ai

15. Do sự giúp đỡ của Standard Chartered Bank

ngăn cản chúng tôi thực hiện nhiệm vụ Hồi giáo của chúng tôi.”¹⁶

Khoan dung tôn giáo:

những biểu hiện cho thấy sự tôn trọng lẫn nhau giữa các tôn giáo: 60% cho thấy sự tôn trọng các tôn giáo khác, 14% cho thấy không có sự tôn trọng các tôn giáo khác, và 26% (không xác định hoặc lý do khác). Thực hành thiền Phật giáo cho phép người ta khám phá thực tế, đạt được hòa bình và hòa hợp với bản thân và với người khác - tiến triển đến độ thanh tịnh của tâm với hạnh phúc cao nhất, yêu thương, và tùy hỷ với sự thành công của người khác. Nó nhấn mạnh tự thực hành để đạt được kết quả tuyệt vời hơn là chỉ đơn thuần tin hoặc giả bộ tin. Đó là một cuộc chiến của riêng mỗi người và là con đường giải thoát - con đường phổ quát cho người dân của tất cả các màu da (Goenka, 2007:23).

Mối quan hệ giữa các yếu tố nhân quả (điều ác phổ quát và tôn giáo):

Có mối tương quan tích cực giữa điều ác phổ quát như là nguyên nhân của chủ nghĩa khủng bố và tôn giáo. Thiên Chúa không ngăn cản con người khi họ theo đuổi một sự nghiệp xấu; ngài cũng không là nguyên nhân của những kết quả (Luke 15:11-15)¹⁷. Khi tôn giáo không thể cung cấp câu trả lời cho các nhu cầu vật chất của các cá nhân thì điều ác chiếm chỗ của nó.

“Tôi đã được tuyển bởi những người đàn ông Al Qaeda sống ở Nairobi sau khi họ hứa hẹn cho tôi việc làm. Tôi nghĩ rằng họ sẽ cho tôi nhập lậu vào Dubai qua Somalia, nhưng khi tới Kismayo, chúng tôi cắm trại ở đó. Cuối cùng, tôi nhận ra rằng tôi đã được tính là một chiến sĩ Al Qaeda, không phải là Al Shabaab.”
Muhamoud Mugisha, nghi phạm vụ khủng bố ngày 11/7/ 2010.

16. July 2010 Kampala Attacks (Những cuộc tấn công Kampala tháng 7 năm 2010) at http://en.wikipedia.org/wiki/July_2010_Kampala_attacks• accessed on December 2010.

17. Holy Bible (Thánh Kinh), New Century Version. Ft. Worth, Texas: Worthy Publishing, 1987

Tổng thảo luận về kết quả

Trong phần này, những kết luận (3.0 ở trên) đã được thảo luận liên quan đến các tình huống khác hỗ trợ hoặc chống lại.

Khủng bố như điều ác phổ quát:

Những biểu hiện của chủ nghĩa khủng bố như điều ác phổ quát rất cao, khoảng 90 %, nhưng định nghĩa về cái ác thì rất chủ quan. Bất cứ ai đều có tiềm năng là ứng cử viên của tội ác hoặc trở thành nạn nhân, và cuối cùng trở thành một tên khủng bố. Có một ranh giới rất mỏng manh giữa cái ác và sự thánh thiện. Sự hiện diện của một điều ác được quyết định bởi khả năng tốt nhất của một người để đối phó với nó, được hướng dẫn bởi những quy định tôn giáo và quyết tâm theo đuổi đến cùng. Khi việc thực hành tôn giáo đã trở thành cực đoan hơn và không hợp lý, cá nhân có xu hướng bị lôi cuốn đi khỏi ranh giới mỏng manh đó và rơi vào tận đáy tội ác. Nhiều chuyên gia tin rằng xung đột là không thể tránh khỏi và phải xảy ra do các yếu tố tâm lý và xã hội là một phần của quá trình phát triển. Yếu tố tâm lý như sự đe dọa giữa các nhóm, sự bất ổn, danh tính của nhóm, cảm xúc, niềm tin đạo đức và sự xung đột giữa các nhóm ảnh hưởng đến quan điểm của thế giới và của mỗi người. Yếu tố tâm lý góp phần duy trì bạo lực giữa các nhóm thông qua phản ứng cảm xúc và hệ thống niềm tin được củng cố bởi xung đột¹⁸. Không xác định được điều ác phổ quát như là kẻ thù chung sẽ đưa nhân loại đến trạng thái dễ bị tổn thương hơn. Kết quả là họ đã tạo nên những kẻ ác trong chính họ thông qua các hành vi như chủ nghĩa khủng bố. Niềm tin tôn giáo mới và những cải cách của học thuyết tôn giáo cũ được gia cố bởi cái tôi cực đoan đã thúc đẩy những tâm thức, quyết định và hành động vô lý, bao gồm cả chủ nghĩa khủng bố. Một kẻ ăn thịt người được gọi là “Chó Diên” kéo một người Hồi giáo ra khỏi xe buýt, đốt cháy anh ta và ăn chân của anh ta “để trả thù cho cái chết của người vợ đang mang thai” khi lực lượng dân quân Thiên chúa giáo hoành hành ở Cộng hòa Trung Phi.” Ted Thornhill,

18. Các nhà tâm lý xã hội nói rằng chiến tranh không phải là không thể tránh, và nghiên cứu tâm lý học nên đề cao hòa bình <http://www.thealmagest.com/social-psychologists-say-war-inevitable-psychology-research-promote-peace/4943> accessed on January 18, 2014

Daily Mail (Anh)¹⁹. Những kinh nghiệm tập thể cho thấy tiềm năng của mỗi cá nhân dễ trở nên bạo lực. Xác định các yếu tố tôn giáo-thần thoại là cần thiết cho nỗ lực xây dựng hòa bình (Rodrigues, 2010). Từ đó những điều bất thường được xác định và điều chỉnh cho sự tốt đẹp hơn của cá nhân và xã hội.

Lời trích dẫn của Jimmy Carter từ Tạp chí Địa lý Quốc gia (2002) cho thấy những thách thức (bao gồm cả khủng bố) phải đối mặt trong thế giới ngày nay là liên quan đến kinh tế, sức khỏe và do sự thiếu hiểu biết gây ra. Thế giới đã phải đối mặt với những thách thức to lớn như dân số tăng vọt, chủ yếu là tại các nước nghèo, và tiêu thụ gia tăng trong thế giới công nghiệp. Thất bại của họ trong việc đạt được mục tiêu cuộc sống như giáo dục tốt và phúc lợi kinh tế dẫn đến các phương tiện bất hợp lý để thực hiện chúng, bao gồm cả hành động khủng bố. Những lợi ích từ hành động như vậy dẫn đến sự hợp lý hóa của họ để đối phó với cảm giác tội lỗi và cảm thấy thoải mái. Những kẻ tấn công cho rằng những hành động này là hợp với tôn giáo, còn nạn nhân thì nghĩ rằng những hành động này là xấu ác. Nhân loại có sức mạnh tinh thần và trí tuệ để đảo ngược xu hướng này. Tính chất năng động của con người làm cho họ trở thành nguồn giải pháp cho các vấn đề do họ trực tiếp hoặc gián tiếp gây ra. Sự thay đổi từ tình trạng tồi tệ nhất của cuộc sống bắt nguồn từ sự hiểu biết hợp lý. Nếu chúng ta hiểu, chúng ta quan tâm, và một khi chúng ta quan tâm, chúng ta thay đổi để rồi cuối cùng chúng ta chỉ có những điều ác chung để chống lại, trong đó có một phần là chủ nghĩa khủng bố. Trong số 15 thách thức của toàn cầu được đề xuất bởi dự án thiên niên kỷ là hòa bình và xung đột (Dự án Thiên niên kỷ, 2009).

Khủng bố như là một sản phẩm của tôn giáo:

54 % (không có) cho nguyên nhân tôn giáo của chủ nghĩa khủng bố, không có sự đảm bảo an toàn nào chống lại chủ nghĩa khủng bố vì những người theo đuổi chủ nghĩa khủng bố là những nhóm nhỏ ở những khu cách ly của thế giới nhưng có tổ chức và kết nối chặt chẽ gây ra chủ nghĩa khủng bố toàn cầu. Điều này phần nào bỏ qua nhiều

19. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2538471/Footage-emerged-cannibal-eating-leg-Muslim-Central-African-Republic.html> retrieved January 10th 2014

ý kiến cho rằng bạo lực là một phần của việc thực hành tôn giáo. Hiện tượng lạm dụng quyền lực giải thích lý do cho những nguyên nhân khác nhau của chủ nghĩa khủng bố. Theo khái niệm này, luôn luôn dễ dàng hơn cho một bên nếu đổ trách nhiệm cho người khác và tình hình bên ngoài về sự kiện xấu, để lấy lại “tịen nghi” và “hòa bình” cá nhân²⁰. Tôn giáo là dạng tâm linh được chế tác để phục vụ cho lợi ích của con người theo cách tồi tệ nhất hoặc tốt nhất của họ. Chủ nghĩa dân tộc thúc đẩy tôn giáo tranh giành quyền thống trị và ảnh hưởng đến các tín đồ và người quảng bá của nó. Tôn giáo thường được sử dụng bởi những người theo chủ nghĩa dân tộc để thúc đẩy và ủng hộ chiến tranh. Thực sự tôn giáo vừa xấu xí khi tăng viện cho thắng lợi của chiến tranh mà cũng là phần thưởng tích cực trong nỗ lực xây dựng hòa bình. Tuy nhiên, nó phản ứng tích cực đối với các nỗ lực xây dựng hòa bình, thông qua sự tha thứ, phục hồi, hàn gắn và chuyển hóa người ta từ việc xem nó như là đức tin cá nhân đến phúc lợi của cả cộng đồng (Rodrigues, 2010).

Việc sùng đạo đã được xem là nhân bản, mà trực tiếp từ cách chúng ta cảm nhận về bản thân mình, về người khác, về các tình huống và các mô hình từ các mối quan hệ phát triển, về cách ứng xử ở vị trí của người khác đã làm cho nó rất thực tế. Moore (2013) lập luận rằng thậm chí “kẻ ngoại đạo” cũng cần nghi lễ. Nghi lễ là thành phần chủ yếu của các tôn giáo. Cô viết: “... có vẻ về cơ bản việc tìm kiếm những câu chuyện, tìm ra những mô hình và tạo ra các nghi lễ để bao gồm những người khác trong ý nghĩa mà chúng ta tạo nên là điều rất nhân bản. Nếu chúng ta muốn có một xã hội thể tục hơn - và hầu hết chúng ta chắc chắn đều muốn như thế - không có gì sai nếu làm cho xã hội này trông có vẻ tốt và cảm thấy tốt.”²¹

Nghi lễ tạo nên sự khác biệt trong cuộc sống của các tín hữu, hoặc là làm cho họ gần gũi hơn với Đấng Tối Cao, bậc thánh thiện nhất, hoặc khiến cho họ cảm thấy tốt hơn về mặt tâm linh. Và một số kinh nghiệm đã cho thấy một liên kết mạnh mẽ giữa sức khỏe tinh thần, sức khỏe

20. http://en.wikipedia.org/wiki/Attribution_%28psychology%29 retrieved January 17, 2014

21. New Humanist, Guardian Comment Network (Tân nhân bản) http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/dec/27/why-non-believers-need-rituals-atheists?CMP=fb_gu accessed on January 10, 2014.

tâm lý và sức khỏe thể chất. Theo Goenka (2007) nhận thức được hơi thở tự nhiên và bình thường giúp con người đạt được sự thật tinh tế về chính mình [trang 3]. Kỹ thuật Vipassana giúp thanh lọc tâm - nhổ tận gốc những tiêu cực bên trong mỗi người. Đó là một dạng “phẫu thuật” bên trong tâm thức để loại bỏ sự phức tạp ẩn chứa trong đó [trang 4]. Rippentrop và các đồng tác giả (2005) đã nêu trong bài báo của họ, “Mối quan hệ giữa tôn giáo / tâm linh và sức khỏe thể chất, sức khỏe tâm lý, và đau đớn trong một quần thể đau mãn tính” mà cầu nguyện, thiền định và tiêu thụ phương tiện truyền thông tôn giáo tỷ lệ nghịch với kết quả sức khỏe thể chất.

Có bằng chứng nổi kết khủng bố như là một hình thức bạo lực với nền kinh tế xã hội bất như ý và sự cạnh tranh nguồn lực phát triển, mà các nhà lãnh đạo tuyên bố họ đang đấu tranh cho sự nghiệp của các cộng đồng bị phân biệt đối xử và bị thiệt thòi. Một nguồn tin phương tiện truyền thông, Châu Á - Thái Bình Dương, cho biết : “Myanmar, một quốc gia chủ yếu là Phật giáo của 60 triệu người, đang phải vật lộn với bạo lực phe phái trong gần hai năm. Hơn 240 người đã thiệt mạng và 140.000 người khác, chủ yếu là người Hồi giáo, bị buộc phải rời bỏ nhà cửa của họ.”²² Các nhà lãnh đạo tôn giáo sớm tham gia chính trị để ảnh hưởng đến hành động hướng tới các thành phần thiệt thòi trong xã hội. Sự thất bại trong các khuôn khổ phát triển quốc tế để đảm bảo công bằng cho tất cả các dân tộc đáng bị đổ lỗi. Hội đồng Kinh tế Xã hội Liên hợp quốc (ECOSOC) đề nghị phải nỗ lực hơn nữa và quan hệ đối tác cần phát triển mạnh mẽ để đẩy nhanh tiến độ nhằm đạt được các MDG vào năm 2015.²³ Các tôn giáo chính trị đã được đẩy mạnh ở hầu hết các cuộc đấu tranh giải phóng, nhưng tạo nên sai lầm ngớ ngẩn như một hệ quả đặc trưng cho “khủng bố” và “điều ác”. Charles Hirschkind đã viết:

“Trong vài thập kỷ qua, Hồi giáo đã trở thành một điểm tham chiếu trung tâm cho một loạt các hoạt động chính trị, tranh cãi, và các phong

22. <http://www.aljazeera.com/news/asia-pacific/2014/01/mob-hacks-women-death-myanmar-201411614926891193.html> accessed on January 16, 2014.

23. Millennium Development Goals and post-2015 Development Agenda at <http://www.un.org/en/ecosoc/about/mdg.shtml> accessed on January 16, 2014.

trào chống đối. Thuật ngữ “Hồi giáo chính trị” đã được áp dụng bởi nhiều học giả để xác định sự xâm nhập dường như chưa từng có này của Hồi giáo vào phạm vi thể tục của chính trị để phân biệt với những thực hành được liệt kê trong học thuật phương Tây theo thể loại “Hồi giáo”. Trong các ý kiến ngắn gọn theo sau, tôi đề nghị tại sao chúng ta có thể cần phải suy nghĩ lại khuôn khổ cơ bản này.”²⁴

Một xu hướng mới trên toàn thế giới cho thấy một động thái quyết tâm suy nghĩ và hành động thể tục hơn, dẫn đến sự cải cách các thực hành tôn giáo và, sau đó, là chủ nghĩa khủng bố. Với khả năng và phương tiện tạo ra những giáo điều mới, nhân loại vẫn có thể tái khám phá hoặc khám phá sự bình an và tĩnh lặng, thông qua việc liên tục tìm hiểu về giáo lý và thực hành tôn giáo. Michelle Boorstein nhận xét: “Những giáo sĩ đang tham gia câu hỏi của người Do Thái về việc cắt bao quy đầu yêu cầu mọi người suy nghĩ về nghi lễ này theo một cách khác.”²⁵ Sự thất bại của tình huynh đệ Hồi giáo lịch sử ở Ai Cập đã tạo ra một tiếng thở dài nhẹ nhõm. Và cuộc cách mạng mới buộc nhiều quốc gia tôn giáo khác phải suy nghĩ lại trào lưu chính thống, bao gồm Thổ Nhĩ Kỳ, Tunisia, Ma rốc, Ai Cập, và trên tất cả, Iran. Ngày nay, có nhiều chủ nghĩa thực dụng hơn. Và xu hướng này có khả năng sẽ tiếp tục ở nhiều nước khác để các kinh nghiệm rất ráo trong yên bình và tĩnh lặng cho tất cả chúng sinh, có vị trí của nó. Những tác động của cuộc cách mạng ở bán đảo Ả Rập đặc biệt là cung cấp cho các dân tộc trên thế giới bài học quan trọng cho tương lai. Tiến sĩ Khalil al- Anani là một thành viên cao cấp tại Viện Trung Đông nhận xét:

“ Sự sụp đổ của Huynh đệ Hồi giáo của Ai Cập (MB) đã đưa Hồi giáo chính trị đến một ngã tư. Nó không chỉ cho thấy rằng ý thức hệ bản thân nó không phải là một bảo đảm cho sự thành công chính trị, mà còn chỉ ra rằng người Hồi giáo cần phải suy nghĩ lại chiến lược và chiến thuật của họ để đối phó với môi trường mới sau Mùa xuân Ả Rập. Tuy nhiên, cuộc tranh luận về sự chấm dứt

24. Middle East Research and Information Project (Dự án Thông tin và nghiên cứu Trung Đông) <http://www.merip.org/mer/mer205/what-political-islam> accessed on January 16, 2014.

25. Washington Post, Guardian Weekly: Friday 17 January 2014 at http://www.theguardian.com/world/2014/jan/17/us-jewish-parents-question-circumcision?CMP=fb_gu accessed on January 17, 2014.

của Hồi giáo chính trị ở Trung Đông không chỉ là quá sớm mà còn không thích hợp và chắc chắn gây hiểu nhầm. Thay vào đó sẽ hiệu quả hơn nếu thảo luận về những thay đổi thuộc về ý thức hệ và chính trị có thể xảy ra trong phong trào Hồi giáo trong thời gian khủng hoảng.²⁶

Bao dung giữa các tôn giáo:

Có 40% dấu hiệu của biểu hiện cho thấy sự thiếu tôn trọng lẫn nhau giữa các tôn giáo. Đó là tỷ lệ tương đối nhỏ nhưng bất cứ điều gì nhỏ cũng tạo ra các hành động giấu tên, bao gồm cả chủ nghĩa khủng bố. Nhóm nhỏ và quyết tâm có thể gây ra sự hỗn loạn. Số lượng nhỏ của họ tạo ra quan điểm và tình cảm liên quan đến “bên lề”, “phân biệt đối xử”, “phân biệt chủng tộc”, và “bất bình đẳng”, và là sự biện hộ chung cho các hoạt động khủng bố ở các vùng bị ảnh hưởng của thế giới. Phổ quát tôn giáo là mục đích chứ không phải mâu thuẫn truyền giáo. Tôn giáo phát triển qua việc học hỏi lẫn nhau. Ví dụ, mặc dù tương đối thiếu tổ chức, Phật giáo phát triển thành một tín ngưỡng toàn cầu thông qua “truyền giáo ngược lại.” Người ta bị thu hút một cách tự nhiên đến với những giáo lý về tự chủ, hòa bình nội tâm, và tâm linh phổ quát, mà không cần phải theo tôn giáo (Piya, 2010). Nó có yếu tố tôn trọng sự đa dạng. Chính những hành động hợp lý và bất hợp lý của các hành giả mới không phù hợp với giáo lý Phật giáo vốn đã nhiều lần tạo nên sự khác biệt. Ngày nay, chúng ta thức dậy để thấy cảnh chủ nghĩa khủng bố trên toàn thế giới Phật giáo, do Phật tử và ngay cả nhà sư dẫn đầu! Kể từ khi tin tốt gần đây là, người hạnh phúc nhất trên trái đất là tu sĩ Phật giáo²⁷, rất nhiều cảm hứng có thể được gọi lên cho các nhà sư có đầu óc bạo lực và Phật tử trên toàn thế giới để hành động phù hợp với học thuyết Phật giáo để họ cũng có thể trải nghiệm hạnh phúc và cùng với các Phật tử hạnh phúc khác truyền cảm hứng cho cả thế giới sống hạnh phúc và hòa bình.

26. Wither Political Islam at <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2013/12/whither-political-islam-2013122310825761430.html> accessed on January 18, 2014.

27. Happiest man on earth is a Buddhist monk (Người hạnh phúc nhất trên trái đất là tu sĩ Phật giáo) at <http://www.bbncommunity.com/happiest-man-on-earth-is-a-buddhist-monk/> accessed on January 18, 2014

Trong một cuộc phỏng vấn do Tổng công ty phát thanh truyền hình Nam Phi thực hiện, Tổng thống Barack Obama nói rõ ràng rằng Hồi giáo là một tôn giáo lớn đang phát triển cùng với các tôn giáo khác trong Châu Phi, và rằng một trong những sức mạnh lớn nhất của châu Phi là sự đa dạng của nó không chỉ trong tôn giáo mà còn trong các chủng tộc và sắc tộc. Trái ngược với điều đó, ông lưu ý rằng Hồi giáo cực đoan là chống dân chủ, chống tự do ngôn luận và tự do tôn giáo của chương trình nghị sự (Sunday Vision, 2010). Trong khi có thể khoan dung giữa các tôn giáo là khả thi thông qua nhấn mạnh trọng tâm của họ về hòa bình, bằng chứng cũng cho thấy thực sự khủng bố có liên quan đến sự thiếu năng của người đó trái với chủ trương của học thuyết tôn giáo và đề xuất ra chủ nghĩa cực đoan và những phản ánh không thỏa đáng về tôn giáo.

Báo cáo Tự do Tôn giáo Quốc tế (2005) về Uganda cho thấy một tình trạng rất ấn tượng của tự do tôn giáo và tôn trọng lẫn nhau giữa các trường Qur'an và Thiên chúa giáo tư nhân. Trong các trường công lập, giáo dục tôn giáo là tùy chọn, và chương trình giảng dạy bao gồm việc nghiên cứu học tập các tôn giáo trên thế giới chứ không phải là giáo dục trong một đức tin cụ thể. Có rất nhiều trường tư thực được tài trợ bởi các nhóm tôn giáo có cung cấp dịch vụ giáo dục. Các trường này thường được mở rộng cho sinh viên của các tôn giáo khác và thường không cung cấp giáo dục tôn giáo thiểu số. Không có báo cáo nào về việc bắt buộc cải đạo hoặc các cuộc tấn công nhằm đến mục tiêu cụ thể, không giống như những năm trước 2005 (2001-2002) khi các cuộc tấn công khủng bố rải rác trong nước (Uganda). Các cuộc tấn công ngày 11 tháng 7 năm 2010 đặt câu hỏi về sự vắng mặt của các cuộc tấn công nhằm đến mục tiêu của một nhóm tôn giáo chống lại nhóm khác. Ngẫu nhiên, chủ nghĩa khủng bố ảnh hưởng đến một bộ phận tiêu biểu của các tín hữu, trong đó có tín đồ của tôn giáo của những kẻ khủng bố bởi vì tất cả họ cư trú chung ở một nơi.

Mối quan hệ giữa khủng bố như điều ác phổ quát và tôn giáo:

Tôn giáo cung cấp hành vi đáng được khuyến khích cho các mục đích đúng đắn vốn thực sự thuộc về nó. Nó nhằm vào sự thực hiện đến cùng các ý định đúng, trật tự, hòa hợp và hòa bình. Thật không may con người đã kéo tôn giáo và tên của Thiên Chúa vào việc theo đuổi các động cơ cá nhân và mục đích ích kỷ và, nhờ đó, biện minh

cho họ. Sau khi tấn công một doanh trại quân đội và bắt cóc phụ nữ và trẻ em, bao gồm cả những người lính, ông Shekau, nhà lãnh đạo quân nổi dậy đang bị truy nã ở Nigeria tự hào: “Các chiến sĩ của chúng tôi đã tấn công vào doanh trại Bama. Đây là một chiến thắng từ Allah.”²⁸ Tuy nhiên, các nhà văn tôn giáo có lý lẽ hơn đã lập luận rằng Hồi giáo và chủ nghĩa khủng bố không bao giờ là bạn đồng sàng, và không có một tôn giáo nào ủng hộ bạo lực như sứ mệnh của mình (Yusuf, 2010). Tiên tri Ibrahim, Musa, Isa và Mohammed đã đến để rao giảng tình yêu, tạo ra sự hòa hợp giữa con người, chuyển hóa con người trở thành có niềm tin vào Đấng sáng tạo và phát huy niềm tin ở anh ta. Niềm tin vào Thiên Chúa của hòa bình, đức tin và tin tưởng vào ngài là yếu tố dự báo mạnh mẽ của hòa bình bền vững. Trào lưu chính thống cực đoan là nhận thức bệnh hoạn về giáo lý tôn giáo và không làm cho người ta sùng đạo một cách hợp lý. Gilles Fraser lập luận :

“... Và nếu “quá Kitô hữu” làm cho bạn nghĩ về Kitô cực đoan, tôi muốn nhấn mạnh rằng họ chỉ đơn giản là không đủ Kitô giáo. Thật vậy, chính sự thiếu đức tin khiến cho họ bám vào một sự chắc chắn không có thật và sự giải thích theo nghĩa đen. Chủ yếu, trào Kitô giáo chính thống cực đoan tôn thờ một cuốn sách. Họ thích sự an toàn của việc có câu trả lời sẵn sàng. Nhưng điều này chỉ là một hình thức sùng bái thần tượng khác mà Thánh Kinh tiếng Do Thái vẫn thường xuyên cảnh báo. Tôn thờ một cuốn sách và thờ phượng Thiên Chúa là hai việc hoàn toàn khác nhau.”²⁹

Tại một hội nghị các giám mục toàn Châu Phi, Tổng thống nước Cộng hòa Uganda, Kaguta Museveni đặt câu hỏi tại sao mọi người đi đến chiến tranh trên cơ sở tôn giáo :

“... Bạn gây chiến tranh với người này, chiến đấu với người kia, vấn đề của bạn là gì? Rằng tôi là một người Hồi giáo? Nếu bạn

28. Boko Haram nói tấn công vào doanh trại là một chiến thắng từ Allah at <http://www.vanguardngr.com/2013/12/boko-haram-says-attacks-barracks-victory-allah/> accessed on January 18, 2014

29. Can you be too religious? (Bạn có thể quá sùng đạo không?) at http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/dec/24/can-you-be-too-religious-jesus?CMP=fb_gu accessed on January 18, 2014

là người Hồi giáo, thì sao? Nếu tôi là một Kitô hữu, vấn đề của bạn là gì?... Bạn là bạn, tôi là tôi, và mỗi người chúng ta có quyền ở đây bởi sự cho phép của Đức Chúa Trời, vì vậy bạn phải chấp nhận tôi như tôi đang là."³⁰

Tính đến nay, hòa bình chỉ là trạng thái hài hòa và yên bình trong các cá nhân và nhóm, thể hiện ở các cấp độ khác nhau của tâm linh, toàn cầu, khu vực, quốc gia, gia đình và mức độ cá nhân, và vì vậy, là một yếu tố mà ai cũng mong muốn. Nó là một phần không tách rời của Tôn Giáo truyền thống ở châu Phi mà các thành viên đồng hóa với nó trong mọi khía cạnh của cuộc sống của họ³¹. Hòa bình là trung tâm trong cuộc sống cá nhân của người châu Phi. Trong xã hội châu Phi, mối quan hệ giữa cá nhân và cộng đồng được gắn bó với nhau. Nó được thể hiện bằng một câu châm ngôn của John Mbiti, "tôi hiện hữu bởi vì chúng tôi hiện hữu, chúng tôi hiện hữu do đó tôi hiện hữu." (Vision Thoughts, 2010).

Kết luận

Trong khi rất ấn tượng rằng 90% biểu hiện cho thấy điều ác phổ quát như một lời giải thích cho chủ nghĩa khủng bố, khái niệm về cái ác đã được sử dụng một cách chủ quan chứ không phổ biến. Và ở mức độ chủ quan nó tạo ra sự nghi ngờ và không tin tưởng lẫn nhau, gây nên rối loạn xã hội và bất hòa trong khi điều ác phổ quát vẫn cứ tồn tại cứng chắc. Tôn giáo đã bị chế tác cho phù hợp với tâm trí của con người để đem lại kết quả xem ra có vẻ tôn giáo. Cuối cùng, việc thực hiện điều ác dễ dàng trở thành tôn giáo. Sự tôn trọng lẫn nhau giữa các tôn giáo chỉ có thể có nghĩa là hòa bình nếu tối thiểu là 99% đại diện cho nó, không chỉ đơn thuần là 60%. Cộng đồng quốc tế có rất nhiều việc cần phải làm để thúc đẩy sự thống nhất toàn cầu, khoan dung, và nhận ra một vận mệnh chung, khi đó, điều ác phổ quát là những trở ngại mà toàn bộ thế giới phải chiến đấu. Chỉ khi điều đó

30. New Vision Report (Báo cáo của New Vision) by Musoke, Ssemakula, and Kagolo at <http://allafrica.com/stories/201008260067.html> Accessed on January 15, 2010.

31. The meaning of peace in African Religion and Culture (Ý nghĩa của hòa bình trong văn hóa và tôn giáo ở châu Phi) at <http://www.afrikaworld.net/afrel/goddionah.htm> accessed on October 2, 2013.

trở thành nhận thức thì các mục tiêu phát triển của kỷ nguyên mới nhanh chóng đạt được. Hòa bình bền vững và phát triển bền vững là lời khen ngợi trực tiếp. Vì vậy cần phải điều tra các nền tảng kinh tế của chủ nghĩa khủng bố; các cấu trúc quản trị kém và các căn bệnh tâm thần ảnh hưởng đến nhân loại hôm nay, bất kể bối cảnh văn hóa và tôn giáo.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Among, B (2010) Envoy Calls for Religious Tolerance (Phái viên kêu gọi khoan dung tôn giáo) (New Vision, Uganda) đăng tại <http://allafrica.com/stories/201002180526.html> truy cập ngày 15 tháng một năm 2010.
- Awolalu, J.O. (1976) What is African Traditional Religion? Studies in Comparative Religion, (Tôn giáo truyền thống châu Phi là gì? Nghiên cứu Tôn Giáo tỉ giáo), World Wisdom, Inc, Vol.10, số 2., (Spring, 1976).
- Coleman & Bartoli (2002) Addressing Extremism (Nói với chủ nghĩa cực đoan), Columbia University pp. 2
- Goenka, S.N. (2007) The Discourse Summaries (Tóm tắt bài giảng) Vipassana Research Institute.
- IRFR (2005) Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor (Cục Dân chủ, Nhân quyền, và Lao động) đăng tại <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2005/51501.htm> Truy cập ngày 15 tháng 1 năm 2010.
- Marshall, M. (2002) Global Terrorism: An Overview and Analysis Occasion (Chủ nghĩa khủng bố toàn cầu: Tổng quan và phân tích) Paper 3 (Draft 09/11/02) Centre for Systemic Peace, Virginia-USA. p. 2- 40.
- Moore, S. (2013) Why non-believers need rituals too (Tại sao kẻ ngoại đạo cũng cần nghi lễ) đăng tại http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/dec/27/why-non-believers-need-rituals-atheists?CMP=fb_gu truy cập ngày 10 tháng một năm 2014.
- Musoke, C., Ssemakula, J. & Kagolo, F. (2010) Museveni Warns on Religious Extremism (New Vision, Uganda) (Museveni

- cảnh báo về tôn giáo cực đoan) đăng tại <http://allafrica.com/stories/201008260067.html> Truy cập ngày 15 tháng 1 năm 2010.
- National Geographic, (2002) Challenges for Humanity: A Beginning (Thách thức cho nhân loại: Một sự khởi đầu) đăng tại <http://www.cartercenter.org/news/documents/doc1052.html> Truy cập ngày 15 tháng 1 năm 2010.
- Piya, T. (2010) The New Oxford Annotated Bible Sutta study from SUTTA DISCOVERY VOL 31: Latent tendencies (Nghiên cứu Chú Giải New Oxford từ Khám phá Kinh, Tập 31 : phiền não tùy miên)
- Rippentrop, A. và đồng tác giả (2005). The Relationship Between Religion/Spirituality and Physical Health, Mental Health, and Pain in a Chronic Pain Population (Mối quan hệ giữa Tôn giáo / tâm linh và sức khỏe thể chất, sức khỏe tâm thần, và đau trong đau mãn tính). *Pain*. 116:311-321.
- Rodrigues, D. (2010) Fractured Land, Healing Nations A Contextual Analysis of the Role of Religious Faith Solidarities Towards Peace-Building in Bosnia-Herzegovina (Đất bị vỡ, hàn gắn các quốc gia - Phân tích ngữ cảnh của vai trò của sự đoàn kết trong đức tin tôn giáo hướng tới xây dựng hòa bình tại Bosnia -Herzegovina) đăng tại <http://religionconflictpeace.org/node/65> truy cập ngày 11 tháng 11 năm 2010.
- Ssekabirwa, A. (2010) Most of the Dead were in the Prime of their Years (Hầu hết người chết đang ở trong lứa tuổi thanh xuân) *Saturday Vision*, Uganda p.2.
- Sunday Vision (2010) The South African Broadcasting Corporation Interviewed US President Barrack Obama on Bomb Attacks in Uganda on Tuesday. (Tổng công ty phát thanh truyền hình Nam Phi phỏng vấn Tổng thống Mỹ Barrack Obama về vụ đánh bom ở Uganda hôm thứ Ba). *Tin tức nước ngoài*, Sunday Vision (Uganda), ngày 17 Tháng Bảy 2010.
- The Millenium Project (Dự án Thiên niên kỷ) (2009) Global Challenges for Humanity (Thách thức toàn cầu cho nhân loại); Ed. Marien, M (2009) Future Survey -State of the Future (2009) (Khảo sát tương lai - tình trạng của tương lai) đăng tại <http://www.millennium-project.org/millennium/challeng.html> truy cập ngày 15 tháng 1 năm 2010.

Vision Thoughts, (2010) Maat, Imhotep & Rituals of Peace: Authentic Models Of Conflict Resolution In African Culture (Mô hình xác thực để giải quyết xung đột trong văn hóa châu Phi) đăng tại <http://visionthought.wordpress.com/> truy cập vào Tháng Chín, 2010.

Wikipedia (2011) Terrorism (Khủng bố) đăng tại <http://en.wikipedia.org/wiki/Terrorism> Truy cập ngày 16 tháng 1 năm 2011.

World Social Science Report (Báo cáo khoa học xã hội thế giới) (2013) Changing Global Environments (Thay đổi môi trường toàn cầu) ed.: International Social Science Council (ISSC), Published by ISSC, the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) and UNESCO.

Yusuf, TM (2010) No Religion Supports Violence as its Mission (Không Tôn giáo nào ủng hộ bạo lực như sứ mạng của nó). Daily Monitor, ngày 10 Tháng 11 năm 2010, trang 12.